

Χριστουγεννιάτικη συνέντευξη του Πατριάρχη Μόσχας Κυρίλλου στο τηλεοπτικό δίκτυο «Ρωσία»

Στις 7 Ιανουαρίου 2021, ανήμερα της εορτής των Χριστουγέννων, προβλήθηκε στο τηλεοπτικό δίκτυο «Ρωσία» η παραδοσιακή χριστουγεννιάτικη συνέντευξη του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου. Ο Προκαθήμενος της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας απάντησε στις ερωτήσεις του πολιτικού σχολιαστή της Πανρωσικής Κρατικής Τηλεοπτικής και Ραδιοφωνικής Εταιρείας και παρουσιαστή της εκπομπής «Βέστι» («Ειδήσεις») Α. Κοντρασόφ.

Το κείμενο της συνεντεύξεως, που δημοσιεύθηκε από το Γραφείο Τύπου του Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών παρατίθεται σε συντομευμένη μορφή.

- Αγιώτατε, Σας ευχαριστώ πολύ για τη δυνατότητα να επικοινωνήσουμε κατά την παράδοση μαζί Σας ανήμερα των Χριστουγέννων.

- Σας ευχαριστώ.

- Επιτρέψτε μου να κάνω αμέσως την πρώτη ερώτηση. Αποδείχθηκε μια δύσκολη, ασυνήθιστη για εμάς χρονιά το 2020, που πέρασε. Τι ήταν; Τιμωρία, δοκιμασία - τι μας εστάλη;

- Είναι απολύτως δίκαιο να αποκαλούμε αυτό το φαινόμενο πανδημία, δηλαδή «πας δήμος», όλος ο λαός. Πράγματι, ολόκληρη η ανθρωπότητα, ολόκληρο το ανθρώπινο γένος, εκτέθηκε σε αυτόν τον κίνδυνο. Κατά το παρελθόν, έχουν ήδη υπάρξει διαφόρων ειδών επιδημίες, συχνά πολύ απειλητικές. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, την επιδημία της πανώλης στη Δυτική Ευρώπη. Θέρισε τις ζωές του μισού πληθυσμού της Ευρώπης, ήταν μια τρομερή δοκιμασία, γι' αυτό και ονομάστηκε αυτή η τρομερή επιδημία πανούκλας «πανδημία». Και σήμερα, λοιπόν, αυτή η λέξη χρησιμοποιείται ορθώς, επειδή δεν υπάρχει τόπος, όπου κάποιος θα μπορούσε όντως να κρυφθεί από αυτήν τη νόσο. Με άλλα λόγια, είναι ένα ακραίο φαινόμενο αυτό, που σχετίζεται με την εξάπλωση του εξαιρετικά επικίνδυνου ιού και ως εκ τούτου δεν πρέπει να υπάρξει επιπολαιότητα και επιφανειακή αντιμετώπιση αυτού, που συμβαίνει.

Δυστυχώς, μέχρι και σήμερα στην καθημερινή ζωή, διαδίδεται κάποτε η άποψη, ότι δήθεν ο ιός είναι κάπου εκεί κι εγώ δεν θα αρρωστήσω ποτέ. Άπαντες αρρωσταίνουν σήμερα, και άνθρωποι με υψηλά αξιώματα, και εργαζόμενοι ή μη εργαζόμενοι, και συνταξιούχοι, και νέοι, επομένως, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή κάθε ατόμου προς αυτήν την ασθένεια. Και η εμπειρία μάς διδάσκει, μεταξύ άλλων η ιστορική εμπειρία, ότι όταν μια κοινωνία είναι σε θέση να λάβει τα κατάλληλα συντονισμένα μέτρα κατά της επιδημίας και να χρησιμοποιήσει τα απαραίτητα μέσα, οι επιδημίες σταματούν. Έτσι συνέβαινε ακόμη και τα παλιά χρόνια. Εάν θυμηθούμε την επιδημία του 17^{ου} αιώνα, ενέσκηψε στη Μόσχα πανούκλα, η οποία είχε τρομερές συνέπειες. Μεγάλος αριθμός ιερέων απλώς πέθαναν, δεν υπήρχε κανείς για να τελέσει τη θεία λειτουργία, οι εκκλησίες έκλεισαν. Επιπλέον, ήταν αδύνατο να θάβονται οι άνθρωποι όπως πριν, στα εκκλησιαστικά νεκροταφεία απαγορεύθηκε η ταφή όσων πέθαιναν από την πανούκλα. Μπορεί κανείς να φανταστεί τη φοβερή εικόνα, αυτή τη φρίκη, τον εφιάλτη, που πέρασε η Μόσχα. Αλλά τον πέρασε, βγάζοντας τα κατάλληλα συμπεράσματα και αυτά τα συμπεράσματα όχι μόνο αποτυπώθηκαν στη μνήμη των Μοσχοβιτών, αλλά, προφανώς ενσωματώθηκαν και στην πολιτική του κράτους. Όταν το 1837 ξέσπασε πανούκλα στην Οδησό, ο κυβερνήτης, κόμης Μ. Βοροντσόφ και ο Αρχιεπίσκοπος Χερσώνος και Ταυρίδος Γαβριήλ υιοθέτησαν από κοινού αποφάσεις, τις οποίες προσπαθούμε τώρα να επαναλάβουμε. Μπορώ να φαντασθώ τι σήμαινε για τον Σεβασμιώτατο Γαβριήλ, σε μια εποχή, που οι εκκλησίες έπαιζαν κεντρικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων, να εκδώσει εντολή να κλείσουν οι ναοί. Επί δύο μήνες οι ναοί ήταν κλειστοί, εν συνεχεία η πρόσβαση στις εκκλησίες ήταν περιορισμένη: έξω από κάθε ναό υπήρχε αστυνομική δύναμη και δεν επέτρεπε παρά μόνο την είσοδο σε τέτοιο αριθμό ανθρώπων, ώστε μεταξύ τους να διασφαλίζεται επαρκής απόσταση. Και, πέραν αυτού, απαγορεύθηκε ο ασπασμός του σταυρού και των εικόνων. Όλα αυτά είναι αποτυπωμένα στις σελίδες της ιστορίας και γνωρίζουμε ότι όλα είχαν επικυρωθεί από τις εκκλησιαστικές Αρχές και υποστηρίχθηκαν από τις πολιτειακές Αρχές.

Επομένως, δεν αποτελεί κάποια καινοτομία το γεγονός ότι σήμερα λαμβάνουμε μέτρα κατά της επιδημίας, τα οποία κάποιες φορές προκαλούν σύγχυση, ακόμη και στους ευσεβείς ανθρώπους. Ακολουθούμε την οδό των ευσεβών προγόνων μας. Και όπως οι ενέργειες, που είχαν εκείνοι επιλέξει, δεν προκαλούσαν σε κανέναν υποψίες, ότι η ιεραρχία δρα επιδιώκοντας να πετύχει κάποιους ανομολόγητους και επικίνδυνους στόχους, έτσι, ελπίζω, και σήμερα ο λαός αντιμετωπίζει με εμπιστοσύνη όλες αυτές τις υποδείξεις, τις οποίες κι εγώ αναγκάστηκα να κάνω και στοχεύουν στον περιορισμό της ίδιας της πιθανότητας να νοσήσει κανείς, όταν μεταξύ άλλων συμμετέχει και στη θεία λατρεία.

- Αγιώτατε, θυμάστε πως ακόμη και κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας, με την ευλογία Σας οι ιερές ακολουθίες στους ναούς τελούνταν με τον ελάχιστο αριθμό ανθρώπων, ήσαν εκεί μόνον οι κληρικοί, η χορωδία και οι υπάλληλοι. Κατά τη γνώμη Σας, δεν προκάλεσε εκείνη η εμπειρία κάποια τραύματα τόσο στους κληρικούς, όσο και στο ποίμνιο, αφού οι ναοί της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας ήσαν όντως πάντοτε ανοικτοί για όλους, ενώ τώρα το αντίθετο;

- Θα καταθέσω κάτι πολύ προσωπικό. Για μένα συνοδευόταν με ένα πραγματικό τραύμα και με πολύ οδυνηρά συναισθήματα η αναγκαιότητα να προτρέπω τους ανθρώπους δημοσίως, μέσω τηλεοράσεως, να μην εκκλησιάζονται. Ολόκληρη η ζωή μου, και το έχω ξαναπεί, ήταν αφιερωμένη στο αντίθετο, στο να προσκαλώ τους ανθρώπους στους ναούς, να τους οδηγώ στην εκκλησία, να τους φέρνω στον Θεό. Άλλος σκοπός στη ζωή μου δεν υπάρχει...

- Και τώρα αυτό...

- Και να που ήταν αναγκασμένος ο Πατριάρχης να πει να μην εκκλησιάζεσθε. Ήταν δύσκολο, ξέρετε, όχι μόνον από ηθική και πνευματική άποψη, ήταν δύσκολο ακόμη και να προφέρω, να διατυπώσω αυτά τα λόγια. Ωστόσο με βοήθησε το παράδειγμα της Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας, μιας μεγάλης ασκήτριας του 5^{ου} αι., η οποία αναχώρησε για την έρημο και ολόκληρη τη ζωή της, δεκάδες χρόνια, έζησε ως ερημίτης, χωρίς να εκκλησιάζεται κι έγινε μεγάλη αγία και ευαρέστησε τον Θεό. Δηλαδή, υπό κάποιες ακραίες συνθήκες ο μη εκκλησιασμός είναι δυνατός, αλλά τί είναι αυτό, που δεν πρέπει να συμβεί; Ο μη εκκλησιασμός δεν πρέπει να αποδυναμώσει την πίστη μας, να μειώσει το επίπεδο του εκκλησιαστικού μας φρονήματος και, πολύ περισσότερο, να υπονομεύσει τις ηθικές βάσεις της χριστιανικής ζωής. Εάν, λοιπόν, μαζί με τον μη εκκλησιασμό, παύουμε να είμαστε καλοί χριστιανοί ή παύουμε να είμαστε καν χριστιανοί, τούτο είναι μεγάλη αμαρτία. Αλλά το να υπομείνουμε να τελειώσει αυτή η περίοδος, κατά την οποία ο εκκλησιασμός μπορεί να συνεπάγεται πολύ επικίνδυνες επιπτώσεις για την υγεία, είναι και αυτό καθήκον του χριστιανού. Οφείλει να διαφυλάξει τον εαυτό του και για τις περαιτέρω καλές πράξεις και για τη βοήθεια προς τους πλησίον και γενικότερα, να προστατεύσει τη ζωή του, διότι η φροντίδα για τη ζωή είναι μια εκ των ων ουκ άνευ υποχρέωση κάθε ανθρώπου. Να γιατί η αυτοκτονία είναι ασυγχώρητη αμαρτία. Η ζωή και η υγεία είναι δώρο Θεού κι ευθύνη γι' αυτό το δώρο επωμίζεται ο ίδιος ο άνθρωπος. Επομένως κάθε πράξη, η οποία μπορεί να καταστρέψει την ανθρώπινη ζωή, να υπονομεύσει την υγεία, εάν αποτελεί απόρροια της καλής ή εν προκειμένω της κακής μας θελήσεως, είναι αδιαμφισβήτητη αμαρτία.

- Αγιώτατε, επιτρέπεται να Σας ρωτήσω για τη Λευκορωσία, γιατί αυτή είναι περιοχή ποιμαντικής ευθύνης της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Εδώ και αρκετό καιρό παρατηρείται ορισμένη ένταση μεταξύ των Αρχών και μέρους της κοινωνίας. Τώρα κινείται καθοδικά, αλλά, παρ' όλ' αυτά, διατηρούνται κάποια προβλήματα. Η Εξαρχία της Λευκορωσίας κάλεσε σε τερματισμό της βίας και διεξαγωγή διαλόγου. Πείτε μας, πώς αντιδρά συνολικά η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία σε αυτού του είδους την εμφύλια αναταραχή και πώς μπορεί να επιτευχθεί εθνική συμφιλίωση και αρμονία στη Λευκορωσία;

- Κατά πρώτον, υποστηρίξαμε πλήρως τον Σεβασμιώτατο Βενιαμίν, νέο επικεφαλής της Εξαρχίας της Λευκορωσίας και της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Λευκορωσίας, ολόκληρη τη λευκορωσική ιεραρχία, οι οποίοι κάλεσαν τον λαό να πάψει τη βία και να ακολουθήσει το δρόμο της συμφιλίωσης. Και αυτή η έκκληση απευθύνθηκε σε όλους. Από την πλευρά των Αρχών υπήρχαν περιπτώσεις αδικαιολόγητης βίας, υπερβολικής χρήσης βίας. Αλλά και από την πλευρά των διαδηλωτών επίσης υπήρξαν ακραίες εκδηλώσεις.

Είμαστε μάρτυρες του τι συνέβη στην Ουκρανία. Τώρα η λέξη «maidan» έχει γίνει μια συνηθισμένη λέξη. Είναι απολύτως προφανές ότι η εμπειρία της Ουκρανίας πρέπει να μας διδάξει όλους ότι οι μετασχηματισμοί στην κοινωνία πρέπει να πραγματοποιούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην συνοδεύονται από αύξηση της εσωτερικής έντασης και, ιδιαίτερα, να αποφεύγεται η ριζοσπαστικοποίηση των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων. Στ' αλήθεια πόσες επαναστάσεις έχουν ήδη υπάρξει, πόσα διαφορετικών ειδών πραξικοπήματα, όμως πού, ποιος και πότε, μέσω βίαιων ενεργειών, πέτυχε ειρήνη, ηρεμία, ευημερία στην κοινωνία; Πάντοτε μετά από μια επανάσταση πρέπει να υπάρχει μια μακρά περίοδος ανάκαμψης. Επομένως, χρειάζεται να επιδιώκουμε το καλύτερο, όχι καταστρέφοντας ό,τι υπάρχει, αλλά αναπτύσσοντας την καλύτερη πλευρά του, εκσυγχρονίζοντας με την καλή έννοια της λέξεως, βελτιώνοντας τόσο τις κοινωνικές σχέσεις, όσο και τη ζωή της χώρας εν γένει.

Επομένως, η έκκλησή μας προς τη Λευκορωσία, που έχω μέσα στην καρδιά μου, τη Λευκορωσία, με την οποία συνδέομαι προσωπικά από τη διακονία μου ακόμη ως μητροπολίτης Σμολένσκ, αγαπώ πολύ τον λευκορωσικό λαό, αγαπώ την πόλη του Μινσκ και, γενικά, την καθαριότητα και την τάξη αυτής της γης... Και να, λοιπόν, ποια είναι η ποιμαντική έκκληση και η ποιμαντική συμβουλή: όλα τα ζητήματα πρέπει να επιλύονται ειρηνικά, αλλά εφόσον υπάρχουν ζητήματα, πρέπει να επιλύονται και αυτή είναι ήδη έκκληση προς τις Αρχές της Λευκορωσίας. Δεν πρέπει να παραπέμπονται στις καλένδες όσα προκαλούν διαφωνία και ένταση στην κοινωνία. Χρειάζονται εργαλεία λογικής, συζήτησης με επιχειρήματα των προβλημάτων και κατάληξη σε συγκεκριμένες λύσεις. Είθε ο Θεός να δώσει να παύσουν οι προσπάθειες να επιλυθούν βιαίως αυτά τα ζητήματα στη Λευκορωσία και, με το έλεος του Θεού, να αρχίσει να αναπτύσσεται ο διάλογος μεταξύ κυβερνήσεως και λαού, κυβερνήσεως και κοινωνίας, με τη συμμετοχή όλων των δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων των θρησκευτικών κοινοτήτων, με σκοπό τη σταθεροποίηση της καταστάσεως και την ολόπλευρη ανάπτυξη της αδελφής Λευκορωσίας.

- Αγιώτατε, όλοι γνωρίζουν ότι εδώ και πολύ καιρό συμμετέχετε στην ειρηνευτική διαδικασία μεταξύ Μπακού και Γερεβάν, μάλιστα συμβαίνει αυτό από κοινού με τους θρησκευτικούς ηγέτες του Αζερμπαϊτζάν και της Αρμενίας. Να τώρα σημειώθηκε σύγκρουση, μια νέα επιδείνωση της αντιπαραθέσεως στο Καραμπάχ. Δόξα τω Θεώ, ευρίσκονται εκεί πλέον Ρώσοι κυανόκρανοι. Κατά την εκτίμησή Σας, ποιες είναι οι προοπτικές, θα υπάρξει ειρήνη;

- Ελπίζω να υπάρξει ειρήνη και στηρίζομαι στη θέση των εκκλησιαστικών και θρησκευτικών Αρχών τόσο της Αρμενίας, του Καραμπάχ όσο και του Αζερμπαϊτζάν. Γνωρίζετε ότι η Ρωσική Εκκλησία πρωτοστάτησε στη συζήτηση του προβλήματος του Καραμπάχ με τη συμμετοχή του Καθολικού Πατριάρχη πάντων των Αρμενίων και του Ανωτάτου Μουφτή, του ανωτάτου μουσουλμάνου ηγέτη του Αζερμπαϊτζάν Πασά-Ζαντέ. Πραγματοποιήσαμε αρκετούς γύρους τέτοιων διαπραγματεύσεων και συμφωνήσαμε για πολλά πράγματα. Και φρονώ ότι το κύριο αποτέλεσμα αυτών των διαπραγματεύσεων έγκειται στο ότι οι δύο θρησκευτικοί ηγέτες, τους οποίους ακολουθεί η πλειονότητα του λαού, μιλούσαν ο ένας με τον άλλο και αυτή η συνομιλία ήταν πολύ ήρεμη, υπό την έννοια ότι δεν υπήρχε καμία κατηγορία και καμία ένταση. Αν και ο καθένας είχε τα δικά του επιχειρήματα και αυτά τα επιχειρήματα διατυπώνονταν με ειλικρίνεια, δεν συνοδεύονταν από αυτό που ονομάζεται «ό βρυγμός τών όδόντων», όταν τα συναισθήματα ξεχειλίζουν και όταν ο διάλογος μετατρέπεται σχεδόν σε μια λεκτική μάχη. Τίποτε παρόμοιο ποτέ δεν συνέβη και τούτο οφείλεται στο ότι ειδικά οι θρησκευτικοί ηγέτες επωμίζονται την πλήρη ευθύνη για την πνευματική κατάσταση του λαού τους. Και τι σημαίνει πνευματική κατάσταση; Ποια δύναμη θα επικρατήσει - η δύναμη της ειρήνης, της αγάπης, της ηρεμίας ή η δύναμη του κακού; Από αυτό θα εξαρτηθεί και η συμπεριφορά των ανθρώπων.

Επομένως, ο ρόλος των θρησκευτικών ηγετών είναι σημαντικός – δεν τον υπερεκτιμούμε, αλλά ούτε και τον υποτιμούμε. Καθώς μάλιστα κατά τη διάρκεια αυτών των διαπραγματεύσεων, επιτεύχθηκαν πολύ συγκεκριμένα αποτελέσματα: η ανταλλαγή αιχμαλώτων, η μη χρήση των θρησκευτικών συμβόλων, της θρησκευτικής φρασεολογίας, των θρησκευτικών κινήτρων με σκοπό να εμπνεύσουν τις αντιμαχόμενες πλευρές. Εξαιρώντας το θρησκευτικό παράγοντα από αυτήν την αντιπαράθεση, μειώσαμε φυσικά σε σημαντικό βαθμό την πιθανή ένταση αυτής της συγκρούσεως με όλες τις επακόλουθες συνέπειες. Συνεπώς, χωρίς να υπερεκτιμούμε το ρόλο των θρησκευτικών ηγετών, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει και να αγνοείται αυτός ο ρόλος.

Η Ρωσική Εκκλησία είναι επίσης έτοιμη να συμμετάσχει σε αυτήν τη διαδικασία, προκειμένου να συνεισφέρει την ειρηνευτική της συμβολή στην επίλυση ενός πολύ δύσκολου προβλήματος, το οποίο, δυστυχώς, αυτή τη στιγμή μπορούσε να ανασταλεί μόνο με την παρουσία των Ρώσων κυανοκράνων. Είθε ο Θεός να δώσει το ειρηνευτικό δυναμικό των θρησκειών να αντικαταστήσει την παρουσία ενόπλων, οι οποίοι διαχωρίζουν τις αντιμαχόμενες πλευρές.

- Αναφέρατε ήδη το Μαϊντάν, μετά το οποίο προέκυψε βαθύς κοινωνικός διχασμός στο εσωτερικό της ίδιας της Ουκρανίας. Ακολούθησε όμως και το εκκλησιαστικό σχίσμα – εγκαίρως φυσικά, το Φανάρι της Κωνσταντινουπόλεως ενεργοποιήθηκε και όλα ξεκίνησαν... Τώρα βλέπουμε πόσο βαθύ είναι το σχίσμα στην Εκκλησία. Τι πιστεύετε εν

γίνει, Αγιώτατε, μπορεί άραγε και με ποιον τρόπο να επιτευχθεί η ορθόδοξη ενότητα;

- Το Φανάρι δεν έκανε λάθος, αλλά διέπραξε έγκλημα, το λέω αυτό με πικρία. Με σκέψεις και υποδείξεις ξένων ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως έκανε ό,τι έκανε. Δεν είναι τυχαίο που τονίζω τους «ξένους», διότι έχω πληροφόρηση ότι ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος βρισκόταν υπό πίεση ενός ισχυρού πολιτικού παράγοντα, σχετιζόμενο με μία από τις υπερδυνάμεις. Γνωρίζουμε ότι η θέση του στην Τουρκία είναι πολύ δύσκολη, καθόλου εύκολη. Προσευχόμαστε πάντοτε για τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, κατανοώντας ότι δεν είναι εύκολο για εκείνον να επιτελεί την πατριαρχική του διακονία. Ωστόσο, παρ' όλ' αυτά κάποια στιγμή - δεν θέλω να διδάξω τίποτε τον αδελφό μου - αλλά κάποια στιγμή, ενδεχομένως χρειάζεται να βρεις τη δύναμη, ώστε να πεις «όχι» ακόμη και στις πλέον ισχυρές δυνάμεις. Φρονώ ότι ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος δεν το είπε αυτό και ενεπλάκη στη σύγκρουση. Και ποια ήταν η λογική εκείνων, που στέκονταν πίσω από τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, οι οποίοι και για να πούμε την αλήθεια, ενέπνευσαν αυτή τη σύγκρουση; Η λογική ήταν να απομονωθεί η Ρωσία, η ορθόδοξη Ρωσία από τους ορθοδόξους αδελφούς στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή. Διότι, κατά την άποψη αυτών των στρατηγικών σχεδιαστών, η Ορθοδοξία έπαιζε και παίζει υπερβολικά μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση της πνευματικής, πολιτισμικής κοινότητας και χωρίς να διαρραγούν οι ορθόδοξοι δεσμοί, θα ήταν αδύνατο να καταστραφεί αυτή η πνευματική κοινότητα από κάποιους εξωτερικούς παράγοντες. Επομένως, η σκέψη ήταν απλή: να αποχωριστεί η Ρωσική Εκκλησία από τους ορθοδόξους της Ελλάδας, του αραβικού κόσμου και της Μέσης Ανατολής, έτσι ώστε να αποδυναμωθεί η Ορθοδοξία.

- Δηλαδή θα υπάρξουν και άλλες απόπειρες;

- Οι προσπάθειες θα συνεχισθούν περαιτέρω. Και πάλι, δεν θέλω να ασκήσω κάποια κριτική στον Κωνσταντινουπολίτη αδελφό μου, αλλά, αναμφίβολα, όλα όσα συνέβησαν κατόπιν στην Κωνσταντινούπολη, την Ιστανμπούλ, μαρτυρούν τη Θεία τιμωρία. Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος εισήγαγε τους σχισματικούς στο ιερό προσκύνημα του Κιέβου, στην Αγία Σοφία του Κιέβου κι έχασε την Αγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως, η οποία έγινε τζαμί. Θα ήθελα, λοιπόν, οι άνθρωποι να σκεφθούν τι συνέβη. Άρπαξες την Αγία Σοφία στο Κίεβο από τους ορθοδόξους πιστούς, από την Ορθόδοξη Εκκλησία, εισήλθες ο ίδιος και οδήγησες εκεί σχισματικούς και έχασες κι εσύ τη δική σου Αγία Σοφία... Νομίζω ότι πιο προφανείς συνέπειες με αφετηρία τη Θεία βούληση, θα ήταν δύσκολο και να φαντασθεί κανείς, ενώ οι συνέπειες προέκυψαν άμεσα, διότι το αμάρτημα ήταν πολύ μεγάλο. Όσο για το πώς θα εξέλθουμε από την παρούσα κατάσταση, πρέπει όλοι μαζί. Χρειάζεται να προσευχόμαστε ο ένας για τον άλλον, τουλάχιστον στις ιδιωτικές μας προσευχές, εάν είναι τώρα δύσκολο να συμβεί αυτό στις Θείες Λειτουργίες, καθότι δεν μνημονεύουμε τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως στα δίπτυχα. Αλλ' όμως χρειάζεται να προσευχόμαστε ο ένας για τον άλλον και να κάνουμε το παν, ώστε αυτή η κρίση στην Ορθοδοξία, η οποία επιβλήθηκε έξωθεν, να περάσει το ταχύτερο δυνατό. Η Ρωσική Εκκλησία είναι έτοιμη να διανύσει το δικό της μέρος της διαδρομής, ώστε να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/59659/>